

Szerző:

Munkaközösség dolgozik...

792
Opera
"1950"

MUNKAKÖZÖSSÉG DOLGOZIK ERKEL „DÓZSA GYÖRGY” CÍMŰ OPERÁJÁNAK FELÚJÍTÁSÁN

A Szabad Nép február elején a haladó magyar zenei hagyományok kérdésével foglalkozott. Ennek során rámutatott, hogy Erkel Ferenc eltemetett operája, a „Dózsa György” megérdemelné a felújítást, azt, hogy megfelelő előkészítés után a művet Operaházunk színpadra vigye. Ez az előkészítő munka már megkezdődött.

Az ötfelvonásos dalmű egyetlen kéziratot partitúráját a Nemzeti Múzeum őrzi. Miután a vezérkönyv pótolhatatlan muzeális érték, minden egyes lapját lefényképezték, majd felvonásonként szétosztva kiadták az Operaház fiatal karmestereinek és korrepetitorainak, hogy zongorakivonatot készítsenek. A fontos munka hamarosan befejezéshez közeledik; amint az első teljes zongorakivonatot elkészül, ugyan- csak fényképezés útján sokszorosították. Az Erkel-opera felújítására a népművelési minisztérium kezdeményezésére már megalakult a munkaközösség is Gergely Sándor, Karinty Ferenc, Nádasdy Kálmán, Szabolcsi Bence és Kenessey Jenő részvételével. Rájuk vár a feladat, hogy kidolgozzák a mű korszerű színrehozatalának lehetőségeit. Különösen a szövegkönyvben lesz szükség alapos átdolgozásra. Az új dramaturgiai feldolgozás feladata az lesz, hogy teljes történelmi hűséggel, s a kor társadalmi összefüggéseiben mutassa be Dózst és parasztforradalmát.

A „Dózsa György”-öt Erkel a Jókai-dráma nyomán Szigligeti Ede szövegére komponálta. Első ízben 1867-ben került színpadra a Nemzeti Színházban. A korabeli haladó kritika igen nagy elismeréssel fogadta. A „Zenészet Lapok” gárdája a Dózsaiban a maga

elveinek győzelmét, s Erkel legteljesebb művészeti diadalát látta. A lap a bemutató után így írt: „Erkel Ferenc is elfogadja ez operájában a magyar zenének szélesebb műformák és poliphonikusabb alakzatokban való előállítását...” Másutt pedig: „...Amil Erkel a Hunyadi Lászlóban még csak sejtett, azt a Dózsa Györgyben már öntudatos eredménnyel emelte éi vényre.”

Erkel operája ennek ellenére alig néhányszor került színpadra a Nemzeti Színházban és egyáltalán nem mutatták be a később, 1884-ben megnyíló „magyar királyi” Operaházban. Ennek az agyonhallgatásnak politikai oka volt. Bár a szövegkönyvet körülöngte a kiegyezés szelleme, a Habsburgokkal egy követ fújó főurak, főpapok, nagybirtokosok és kiszolgálók sokallották a „Dózsa György” forradalmi vonatkozásait. Hogy Erkel operaművészete általában mennyire nem volt inyére a kor hivatalos urainak, az állami színházak akkori mánás-vezetőségének, arra a legjellemzőbb báró Podmaniczky Frigyesnek, az Operaház első intendánsának állásfoglalása. Feljegyzéseiben így támadta a nagy zeneszerzőt: „Erkel librettóit megbírálni s megítélni tapintat, s ízlés hiányánál fogva sohasem volt képes; mások jóakaró tanácsait pedig sem meghallgatni, még kevésbbé megfogadni soha semmi szín alatt nem akarta. Csodálatos, hogy e zeneszerző anynyi dalművei között egyetlenegy sem volt, melyet valamely ünnepélyes alkalommal elő lehetett volna adni. Király- vagy királyné-gyilkolás, az aristocracia elleni zendülés, vagy for-

rongás nélkül nem leheteti egy librettója sem...“

A feledésből mihamarabb újjászűletésre váró opera zenéjét egyelőre csak néhányan ismerik. Szabolcsi Bence, a Zeneművészeti Főiskola professzora, a Dózsa-munkaközösség tagja a következőket mondotta el a műről:

— A „Dózsa György” a Bánk bán mellett Erkel legnagyobb zeneszerzői erőpróbája. A „Dózsa” abban az időben született, amikor néhány év alatt (1860—67) a magyar hangszeres zene — minden bizonnyal válaszképpen a kor politikai elnyomó, népellenes törekvéseire — a maga teljes gazdagságában előtört. E pár esztendő valósággal második hőskora a hangszeres verbunkos stílusnak. Ebben az időszakban alkotta Liszt és Mosonyi nagy magyar zeneműveit, ebben az áramlatban láttak napvilágot az első magyar szonáták és Erkel is ezekben az években jutott el a Bánk bántól a Dózsa Györgyig. Erkel rendkívül bátor muzsikos volt, aki mindig újra és újra törekedett. Témaválasztásai pedig azt mutatják, hogy a század ütőerén tartotta a kezét. Dózsaiban valóban hatalmas ívelésű mű. A zeneanyag polifonikusabb: többszólamúbb szövéssű, mint régebbi alkotásaiban, a zenekar kezelése még tisztább. Megmutatkozik az opera jelentősége a magyar énekeszéd kialakításában is. Közvetlen hatásra törő, úgynevezett zárt szám, szélesen áradó ária ugyan alig van benne, de annál több drámaiság. Nagyméretű kórusaiban első ízben szóval meg igazán a magyar operaszínpadon a nép. Kimagaslóan nagyértékű zenei részei mellett persze itt-ott találhatunk elavult zenei elemeket is, de ezeket könnyen kigyomlálhatja majd a zenei felrészítés. Erkel Dózsa Györgyének a szószeres értelmében vett felújításával régi kötelezettségét fogja leróni népi demokráciánk Operaháza.

1950. III. 12

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Személy

Helyszám

1950 III. 12. Rab. N.